

סיכומי הדף היומי

מחודדים ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה בפ"ך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פייגע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשת ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net
שמחים לבשר על חידוש שמיעת השיעורים בטלפון בעברית ובאנגלית במספר 0799-379-634

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' פינחס בן ר' בנימין בינוש זצ"ל

הבולע צרעה לא יחיה - וישקוהו רביעית חומץ חזק, שאפשר שיחיה קצת עד שיצוה לביתו.

לא ישתה אדם מים בלילה - ואם שתה דמו בראשו מפני סכנת שד הנקרא 'שברירי'. ואם צמא, אם יש אחד לידו, יעירונו ויאמר לו שצמא למים. ואם לאו יקשקש בכיסוי הכד, ויאמר: פלוני בן פלוני אמרה לו אמו הזהר משברירי בריי רירי ירי רי בכוסות לבנות.

יום ראשון פרשת יתרו - י"ב שבט תשע"ח

דף י"ג ע"א

עיר שיש בה איד לעבודת כוכבים - אסור לקנות מן החנויות המעוטרות שבה, ומותר לקנות מחנויות שאינן מעוטרות. לריש לקיש - לשיטת חכמים - אין איסור אלא במעוטרות בוורד והדס, ומשום שנהנה מריחם, אבל המעוטרות בפירות מותרות, שנאמר 'לא ידבק בידך מאומה מן החרם', נהנה אסור מהנה מותר. ולרבי נתן גם מהנה אסור. ולרבי יוחנן אפילו מעוטרות בפירות אסור לדברי הכל, שקל וחומר הוא, אם נהנה אסור מהנה לא כל שכן.

יום שעבודת כוכבים מנחת בו את המכס - מכריזים ואומרים כל מי שנוטל עטרה וניח בראשו ובראש חמורו לכבוד עבודת כוכבים יניח לו את המכס, ואם לאו אל יניח לו את המכס. יהודי שנמצא שם אסור להניח לפי שנהנה, ואסור שלא להניח שהוא מהנה (לריש לקיש לשיטת רבי נתן, ולרבי יוחנן לדברי הכל), אלא בהמה - תיעקר, שמנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה באופן שאינה נטרפת. ואין בזה משום צער בעלי חיים שנאמר ואת סוסיהם תעקר. פירות כסות וכלים - ירקבו, ומעות וכלי מתכות - יוליכם לים המלח.

הולכים ליריד של עובדי כוכבים ולוקחים מהם בהמה עבדים ושפחות בתים ושדות וכרמים - וכותב ומעלה בערכאות שלהן, מפני שהוא כמציל מידם. ואם היה כהן - מטמא בחוצה לארץ או בטומאת בית הפרס שהוא מדרבנן כדי לדון ולערער עמהם. ולרבי יוחנן אין היתר ליקח אלא מבעל הבית שאינו נוטל מכס ממנו, אבל לא מתגר שנוטל מכס ממנו ונמצא מהנה לעבודה זרה. (ובמקום שנוטלים מכס גם מבעל הבית, אין היתר לקנות אלא מבעל הבית שאינו קבוע. להלן ע"ב.)

כהן מטמא בחוץ לארץ ובבית הפרס שהוא מדרבנן ללמוד תורה ולישא אשה - לרבי יהודה בזמן שאינו מוצא ללמוד, אבל בזמן שמוצא ללמוד לא, ולרבי יוסי

שבת קודש פרשת בשלח - י"א שבט תשע"ח

דף י"ב ע"א

עיר שיש בה איד לעבודת כוכבים - מותר לשאת ולתת עם היושבים חוצה לה. היתה עבודת כוכבים מחוצה לה - מותר לשאת ולתת עם היושבים בתוכה.

עיר שיש בה איד, אסור לילך שם בזמן שהדרך מיוחדת לאותה העיר - שנראה כמהלך לעובדה. ואם היה יכול להלך בה למקום אחר - מותר. ולרבי מאיר אסור בכל אופן ליכנס לתוכה ולא לילך מתוכה לעיר אחרת.

כמה יהא רחוק שוק שחוצה לה מן העיר ויהא מותר לשאת ולתת עם יושביו - כגון עטלוזה של עזה שהיה סמוך לעיר מאד.

י"א שרבי חנינא התיר עטלוזה של עזה כמו שלא חשו חכמים לישראל וגוי ששפתו שתי קדירות על כירה, ונחלקו אמוראים בביאור דבריו: א. לאביי - כמו שלא חששו שהחזיר ישראל את פניו והשליך הגוי בשר נבילה בקדירה שלו, כך לא חששו משום דמי עבודת כוכבים. ב. לרבא - כמו שלא חשו משום בישולי עכו"ם שהוא איסור דרבנן, כך לא חשו משום יום אידם שהוא מדרבנן. ג. לרבה בר עולא - כמו שלא חשו משום צינורא שהוא איסור קל שלא מצוי וגם בטל ברוב, כך לא חשו משום לפני אידיהם שהוא איסור קל. אבל ביום האיד, אסור.

ישב לו קוץ ברגלו בפני עבודת כוכבים - לא ישחה ויטלנה, מפני שנראה כמשתחוה לע"ז. ואפילו אם אין רואים אותו, שכל מקום שאסרו משום מראית עין אפילו בחדרי חדרים אסור. ואם אינו נראה כמשתחוה לע"ז - מותר. נתפזרו לו מעותיו בפני עבודת כוכבים - לא ישחה ויטלם שנראה כמשתחוה לע"ז, ואם לא נראה מותר. מעיין המושך לפני עבודת כוכבים - לא ישחה וישתה שנראה כמשתחוה לע"ז, ואם לא נראה מותר. פרצופות המקלחין מים לכרכין - לא יניח פיו על פיהם וישתה, מפני שנראה כמנשק לעבודת כוכבים.

לא יניח פיו על סילון של מים וישתה - מפני הסכנה, שמה יבלע עלוקה.

דף י"ב ע"ב

לא ישתה אדם מים מן הנהרות או מן האגמים בפיו או בידו אחת - ואם שתה דמו בראשו, מפני סכנת עלוקה.

הבולע נימא של מים (עלוקה) - מותר להחם לו חמין בשבת. רב הונא בריה דרב יהושע הורה שתוך כדי הכנת המים ישתה חומץ כדי שלא ימות.

אפילו בזמן שמוצא ללמוד, שאין אדם זוכה ללמוד מכל.
דף י"ג ע"ב

אם אמר 'תרנגול לבן למי', ונתנו לו שחור ואדום ולקחם, אם זה מוכיח שאינו צריך לעבודה זרה, או שמא גם בזה מערים. ולא נפשט.

אין מוכרים לעכו"ם במחובר לקרקע - ולפיכך אין מוכרים להם דקל לא טוב ולא רע. ולרבי מאיר אין מוכרים להם פירות דקל טוב, שהוא לצורך עבודה זרה. וכן 'חצב' והוא מין תמרים הנקרא 'קשבא'. וכן 'נקלס' והוא מין פירות הנקרא 'קוריטי'.

יום שלישי פרשת יתרו - י"ד שבט תשע"ח

דף ט"ז ע"א

מקום שנהגו למכור בהמה דקה לעובדי כוכבים - מוכרים. מקום שנהגו שלא למכור אין מוכרים.

אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים שחשודים על הרביעה, ואפילו במקום שאסרו לייחד מותר למכור (אם לא נהגו איסור), ואין חוששים שירביע בהמה שקנה, שעובד כוכבים חס על בהמתו שלא תעקר.

ובכל מקום אין מוכרים להם בהמה גסה עגלים וסייחים (דין שבורה וסוס מבואר להלן טז). - שמא ישאילנה או ישכירנה, ושכירות אינה קונה, והגוי עושה בה מלאכה בשבת, וישראל עובר על שביתת בהמתו. ועוד גזרו שמא ימכרנה בערב שבת סמוך לשקיעת החמה, וירצה הגוי לנסותה ותלך מחמת קולו של מוכר, ונמצא מחמר אחר בהמתו בשבת.

אין משכירים לגוי בית בא"י אבל בחו"ל משכירים - ואף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו, שמכניס לתוכה עבודת כוכבים. ואפילו אם נאמר ששכירות אינה קונה, שע"ז חמורה שנאמר בה 'ולא תביא תועבה אל ביתך'.

ישראל ששכר פרה מכהן - יאכילנה כרשיני תרומה. וכהן ששכר פרה מישראל, אף על פי שמזונותיה עליו, לא יאכילנה כרשיני תרומה. ומכאן למדנו ששכירות אינה קונה.

מותר למכור לגוי בהמה גסה על ידי סרסור - שלא תלך הבהמה מחמתו לפי שאינה מכרת את קולו. וגם לא חששו משום שאלה ושכירות - כיון שאינה שלו לא ישאילנה, וגם כדי שלא יראו מום שבה.

דף ט"ז ע"ב

כל מקום שמסתבר לתלות לקולא, אע"פ שמצווה, מותר למכור - לפיכך מותר למכור פרה לגוי אע"פ שמצווה על שביתת בהמתו, שאנו תולים שקונה אותה לשחיטה. (ואין איסור אלא בבהמה טמאה, או בטהורה וכשמפרש שאינו קונה לשחיטה).

לבית שמאי לא ימכור אדם פרה החורשת בשביעית למי שחשוד על השביעית. ולבית הלל מותר - מפני שיכול לשוחטה. לבית שמאי לא ימכור אדם שדה גיר בשביעית, ולבית הלל מותר אע"פ שהוא מצווה על שביתת שדהו - מפני שיכול להובירה. אבל לא ימכור לו בשביעית מחרישה וכל כליה, והעול והמזרה והדקר, אע"פ שאינו מצווה על שביתת כלים - שאין במה לתלות לקולא.

אסור למכור חמור לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים, ורבה היה סבור שמותר, וחזר בו.

מקום שנהגו למכור בהמה דקה לכותים מוכרים, מקום שנהגו שלא למכור אין מוכרים, ולא משום שחשודים על הרביעה, אלא משום שמוכרים לעובדי כוכבים.

אין מקדישין ואין מחרימין ואין מעריכין בזמן הזה, ואם הקדיש והחרים והעריך - פירות כסות וכלים ירקבו, מעות וכלי מתכות יוליקם לים המלח. ובהמה נועל דלת בפניה ומתה מאיליה. אבל לא ינשר פרסותיה - משום בזיון קדשים. ולא ישחטנה - שמא יבוא לידי תקלה לאוכלה. ולא יחתכנה לשנים - לאביי: שנאמר 'ונתצתם את מזבחותם... לא תעשון כן לה' אלוקיכם'. לרבא: מפני שנראה כמטיל מום בקדשים. אבל אין זה מטיל ממש, שבזמן הזה אינו ראוי להקרבה. ואע"פ שאסור להטיל מום בבעל מום שאינו ראוי להקרבה, היינו משום שראוי לדמיו, אבל בזמן הזה אינו ראוי גם לדמיו.

לקח עבד מן הגוי - אפילו אם עובד כוכבים הוא לא יעקרנו, שהעובדי כוכבים אין מעלין ואין מורידין.

לרבי זירא לוקחים מן הגוי עבד שהוא ישראל - אבל עבד עובד כוכבים אינו מועיל לו. ולריש לקיש לוקחים גם עבד גוי משום שמכניסו תחת כנפי שכינה. ולרב אשי כדי למעט את הגויים מנכסיהם.

יום שני פרשת יתרו - י"ג שבט תשע"ח

דף י"ד ע"א

אלו דברים אסורים למכור לעובד כוכבים שהוא לצורך עבודה זרה: אצטרובלין והוא פרי הארז, ובנות שוח והם תאנות לבנות, ודווקא עם עוקציהם, שתולים אותם בפני עבודה זרה. ולבונה זכה. ומכולם מוכרים להם חבילה שאינה פחותה משלשה מנים, שבוודאי מתכוין לסחורה. ואע"פ שהקונה ימכור לאחרים לצורך עבודה זרה - לא נצטוינו אלא על לפני עור ולא על 'לפני דלפני'.

כל שיש לו עיקר - יש לו שביעית. וכל שאין לו עיקר להתקיים בארץ בימות הגשמים, אין לו שביעית.

אין מוכרים לעובדי כוכבים תרנגול לבן. אמר הגוי 'תרנגול למי' - מותר למכור לו תרנגול לבן. אמר 'תרנגול לבן למי' - אסור למכור לו. ואם אמר זה וזה, כלומר תרנגול לבן ושחור למי - לרבי יהודה מותר למכור לו תרנגול לבן בין התרנגולים, אבל שלא בין התרנגולים אסור אלא אם קוטע את אצבעו, שאין מקריבים חסר לעבודת כוכבים. ולתנא קמא גם בין התרנגולים אסור.

עובד כוכבים שעשה משתה של מריעות לבנו - מותר למכור לו תרנגול לבן אפילו אם ביקש לבן, שאין מסיבה זו חשובה להקריב בה לע"ז, וצריך לבן משום נוי. וכן אם היה לו חולה בתוך ביתו מותר - שצריך לבן לרפואה.

דף י"ד ע"ב

ושאר כל הדברים שתמן מותר ופירושן אסור - כלומר, שאם ביקש הגוי חטים לבנות מוכרים לו, אבל אם פירש שצריך אותם לעבודה זרה - אסור, ואין תולים לומר שאינו צריך אותם לעבודה זרה (שאינו דרך להקריבם), רק שהוא קשור בעבודה זרה וטועה שמא כולם קשורים בה ויתנו לו בזול.

אמר הגוי: תרנגול לבן קטוע למי - נסתפק רב אשי אם מותר למכור לו תרנגול לבן שלם, כיון שביקש קטוע אינו צריך לעבודה זרה, או שמא מערים כדי שלא ידעו שצריך לעבודה זרה ואסור. ולצד שהוא אסור, נסתפק

דף ט"ז ע"ב

חיה גסה שאין בה נזק לרבים - לשיטת רב דינה כבהמה גסה ואין מוכרים אותה, שראויה למלאכה, כגון ערוך שמטחינים אותו בריחיים. וארי שבור, לרבי יהודה מותר למכרו (כשאינו בו נזק לרבים), לפי שאינו ראוי למלאכה. ולרב אשי כל ארי שבור הוא אצל מלאכה ומותר למכרו. ולרב נחמן מותר למכור ארי שהוא חיה דקה. ולשיטת רב חנן בר רבא כל חיה גסה שאין בה נזק לרבים הרי היא כבהמה דקה, ובמקום שנהגו למכור מוכרים אותה ובמקום שנהגו לא למכור אין מוכרים אותה. ונדחו דבריו.

חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס - שאם שחטה כשהיא מסוכנת ולא פרכסה, אלא פשטה ידה ולא החזירה, אסורה. ודין זה נאמר משמו של רב ומשמו של שמואל.

שלש בסילקאות הם: של מלכי עובדי כוכבים ושל מרחצאות ושל אוצרות. ללשון ראשון שנים מהם מותר לבנות עמהם, ושל מלכיהם אסור, וסימן לאסור מלכיהם בזיקים. וללשון שני כולם להיתר, ואין איסור לבנות אלא בסילקי של גרדום ושל איצטדייא ושל בימה.

יום חמישי פרשת יתרו - ט"ז שבט תשע"ח

דף י"ז ע"א

רבי אליעזר נתפס למינות והעלוהו לגרדום, אמר לו הגמון זקן שכמותך יעסוק בדברים בטלים הללו, אמר לו נאמן עלי הדיין, ונתכוין לשמים, וההגמון סבור שעליו אמר ופטריו. ולא נתנחם עד שאמר לו רבי עקיבא שמא מינות בא לידו, ונזכר ששמע דרשת מין שיעשו מאתנן בית כסא לכהן גדול, שנאמר 'כי מאתנן זונה קבצה ועד אתנן זונה ישובו', כלומר ממקום טנופת באו למקום הטנופת ילכו, ונהנה ממנו.

'הרחק מעליה דרכך' - זו מינות, 'ואל תקרב אל פתח ביתה' - זו הרשות. וי"א 'הרחק מעליה דרכך' זו מינות והרשות, 'ואל תקרב אל פתח ביתה' זו זונה.

כל זונה שנשכרת - לבסוף היא שוכרת.

לרב חסדא ירחיק מזונה ארבע אמות, ולרבי פדת לא אסרה תורה אלא קריבה של גלוי עריות בלבד. עולא נהג לנשק לאחיותיו בזרועותיהן, וי"א בחזה. וזה סותר לדברי עצמו שאפילו קריבה בעלמא אסור משום 'לך לך אמרינו לנזירא'.

'לעלוקה שתי בנות הב' - י"א קול שתי בנות שצועקות מגיהנם, ואומרות בעולם הזה הבא הבא, מינות שצועקת הבא לעבודה זרה, והרשות שצועקת הבא מס. וי"א קול גיהנם צועקת ואומרת, הביאו לי שתי בנות שצועקות ואומרות בעולם הזה הבא הבא.

הפורש ממינות מת - שנאמר 'כל באיה לא ישובון ולא ישיגו אורחות חיים', וכי מאחר שלא שבו היכן ישיגו, אלא שאם ישובו לא ישיגו אורחות חיים.

אשה אחת אמרה לרב חסדא קלה שבקלות שלה שעשתה בנה הקטן מבנה הגדול, ורצתה לשוב, ציווה רב חסדא שיכינו לה תכריכין, י"א שלא מתה אע"פ שהיה בה גם מינות, שלא עשתה תשובה כראוי. וי"א שמתה, ולא משום עבירה, שהפורש מעבירה לא מת, אלא משום שהיה בה גם מינות.

מי שקשור בעבירה הרבה, מת כשפורש מעבירה - ומעשה בר"א בן דורדיא שלא הניח זונה בעולם, פעם אחת עבר שבעה נהרות עם כיס דינרים לזונה שבכרכי

אין מעמידים בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים - זכרים אצל זכרים ונקבות אצל נקבות, ואין צריך לומר נקבות אצל זכרים וזכרים אצל נקבות. ואין מוסרים בהמה לרועה שלהם, ואין מתייחדים עמהם שחשודים על שפיכות דמים, ואין מוסרים להם תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות. אבל כותים אינם חשודים על הרביעה, לפיכך מעמידים בהמה בפונדקאות של כותים זכרים אצל נקבות ונקבות אצל זכרים, ואין צריך לומר זכרים אצל זכרים ונקבות אצל נקבות, ומוסרים בהמה לרועה שלהם, ומתייחדים עמהם, ומוסרים להם תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות.

אין מוכרין לעובדי כוכבים לא זיין (רומח) ולא כלי זיין (בית יד לרומח), ואין משחזים להם את הזיין, ואין מוכרים להן לא סדן ולא קולרין ולא כבלים ולא שלשלאות של ברזל. וכן לכותי אסור אע"פ שלא נחשד על שפיכות דמים, שמא ימכרנה לעובד כוכבים.

כדרך שאסור למכור כלי זיין לעובד כוכבים אסור למכור ללסטים ישראל - ואפילו אם אינו חשוד להרוג, אלא ששומט ממון מיד בעליו ונמלט, וכשרודפים אחריו נלחם ומציל עצמו.

יום רביעי פרשת יתרו - ט"ז שבט תשע"ח

דף ט"ז ע"א

י"א שאין מוכרים תריסים לעובדי כוכבים. והטעם: י"א משום שעשוי להגן עליהם, וגם חטים ושעורים לא היינו מוכרים להם אם אפשר בלא איבה. וי"א משום שהורגים בהם כשכלו להם כלי זיין. ויש אומרים שמוכרים להם תריסים, שכאשר נגמר כלי זיין שלהם הם נמלטים ואין הורגים בתריסים. וכן הלכה.

אין מוכרין להם עששיות העשויות מברזל של ארץ הזדו - לפי שעושים מהם כלי זיין. ולפרסיים שמגינים עלינו מותר.

רבי יהודה מתיר למכור בהמה שבורה - מפני שאינה יכולה להתרפאות ולחיות. ולתנא קמא אסור משום שמרביעין עליה ויולדת, ויבוא להשהות אותה. ולרבי יהודה אינה מקבלת זכר.

בן בתירא מתיר למכור סוס - מפני שהוא עושה בו מלאכה שאין חייבין עליה חטאת. ורבי אסור, משום תורת כלי זיין שהורג בידיו, ומשום תורת בהמה גסה שמטחינו ברחיים בשבת כשיזקין. והלכה כבן בתירא.

שור של פטם - נסתפקו בגמרא אם אסור למכרו לגוי אפילו לרבי יהודה המתיר בשבורה, משום שיבוא לכלל מלאכה לאחר שישהה אותו, או שמותר למוכרו גם לחכמים משום שסתמו עומד לשחיטה.

של בית רבי היו מקריבין למלך שור של פטם ביום אידם למס ודורון - הוציא רבי ארבע רבואות של ממון שלא יקריבוהו באותו היום אלא למחר, עוד הוציא ארבע ריבואות שלא יקריבוהו חי אלא שחוט, ועוד הוציא ארבע ריבואות שלא יקריבוהו כלל. שרצה לעקור מנהג זה, ועקרו מעט מעט עד שבטל לגמרי.

אין מוכרין לגויים דובים ואריות, וכל דבר שיש בו נזק לרבים.

אין בונים עמהם בסילקי, גרדום, איצטדייא, ובימה, והם מקומות העשוי להריגת אנשים. אבל בונים עמהם בימוסיאות, והם מצבות של אבן אחת שאינו אלא תשמיש דתשמיש, ובית מרחצאות. הגיע לכיפה שמעמידים בה עבודת כוכבים בבית המרחץ, אסור לבנות.

עון עקבי יסובני - עוונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה, מסובין לו ליום הדין.

כשחלה רבי יוסי בן קיסמא בקרו רבי חנינא בן תרדיון, והזהירו רבי יוסי על שעוסק בתורה ומקהיל קהילות ולא חש לגזירת המלכות, אמר לו מן השמים ירחמו. אמר לו אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר מן השמים ירחמו, תמה אני אם לא ישרפו אותך וספר תורה באש. והבטיחו שיהא מחלקו בעולם הבא משום מעשה שנתחלף לו מעות פורים במעות צדקה. לימים מועטים נפטר רבי יוסי בן קיסמא, וחזרו גדולי רומי מקבורתו והספידו, ומצאו רבי חנינא בן תרדיון עוסק בתורה ומקהיל קהילות וס"ת בחיקו, כרכוהו בס"ת ובחבילי זמורות והציתו את האור, והניחו על לבו ספוגי צמר ששרו במים שלא תצא נשמתו מהרה, אמרה לו בתו אבא אראך בכך, אמר לה אילמלי נשרפתי לבדי היה קשה לי, עכשיו שס"ת עמי מי שמבקש עלבונה יבקש עלבוני. וראה גיילין נשרפין ואותיות פורחות. אמרו לו פתח פיך ותכנס האש, אמר להם מוטב שיטלנה מי שנתנה ולא יחבל בעצמו. אמר לו קלצטונירי אם ארבה שלהבת ונוטל הספוגין תביאני לחיי העולם הבא, אמר לו הן ונשבע לו, ועשה כן ויצאה נשמתו במהרה, קפץ גם הוא לאור, יצאה בת קול ואמרה רבי חנינא בן תרדיון וקלצטונירי מזומנים לחיי העולם הבא, בכה רבי יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים.

ברוריא אשת רבי מאיר בתו של רבי חנינא בן תרדיון, ביקשה מרבי מאיר שיציל אחותה מקובה של זונות, בדק אותה רבי מאיר שאינה עושה עבירה, ונתן לשומר שלש קבין דינרים חציים לעצמו, וחציים לשחד את השלטון, ואם יכלו יאמר 'אלקא דמאיר ענגי' וינצל, והראה לו שזרק עפר על כלבים אוכלי אדם ואמר 'אלקא דמאיר ענגי' וניצל, ושחררה השומר, ונודע בבית המלך ורצו לתלותו, אמר 'אלקא דמאיר ענגי' ולא יכלו לו. סיפר להם הכל, וחקקו את דמות רבי מאיר על פתח רומי שכל מי שרואהו יביאנו, פעם אחת ראו אותו וברח לבית זונות, וי"א שעשה עצמו כטועם מתבשילי עובד כוכבים, וי"א שאליהו נדמה לו כזונה וכרכו, אמרו וודאי רבי מאיר לא היה עושה כן, וברח לבבל. וי"א שברח משום מעשה שהיה באשתו.

דף י"ח ע"ב

לתנא קמא אין הולכים לאיצטדינין (מקום שמנגחים את השור) מפני מושב לצים, ולרבי נתן מותר, שצווח ומציל כשרואה שיגוחו שם ישראל, ומפני שמעיד עדות אשה אם רואה חבירו שנהרג. ואין הולכים לכרקום (מצור שעושים צחוק וליצנות), ומפני ישוב מדינה להציל ישראל הדורים שם מותר, ובלבד שלא יתחשב עמהם, לחזק עובדי כוכבים ולעשות עמהם מצור.

ההולך לאיצטדינין (לתנא קמא) ולכרקום (ומתחשב עמהם) וראה את המנחשים ואת החברין (לוחשי נחשים), ומיני ליצנים שנקראים בוקיון מוקיון מוליון לוליון בלורין סלגורין, הרי זה מושב לצים. ועליהם הכתוב אומר אשרי האיש אשר לא הלך וגו' כי אם בתורת ה' חפצו, הא למדת שדברים הללו מביאים את האדם לידי ביטול תורה.

אין הולכין לטרטיאות ולקרטיאות - לרבי מאיר משום שמזבלין לע"ז (שמסדרין צרכי ע"ז). ולפיכך אם נשא ונתן אסור, שמא דמי עבודת כוכבים בידו. ולחכמים מקום שמזבלין אסור מפני חשד, ומקום שאין מזבלין מפני מושב לצים. ולפיכך אם נשא ונתן מותר, שאין חוששים לדמי ע"ז.

הים, בשעת הרגל דבר הפיחה ואמרה כשם שהפיחה זו אינה חוזרת למקומה כך אלעזר בן דורדיא אין מקבלין אותו בתשובה, ישב בין שני הרים וגבעות וביקש הרים וגבעות בקשו עלי רחמים, אמרו לו עד שמבקשים עליך נבקש על עצמנו, ביקש משמים וארץ, מחמה ולבנה, מכוכבים ומזלות, וכולם השיבו לו כן, אמר אין הדבר תלוי אלא בי, הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו, יצתה בת קול ואמרה ר"א בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא. בכה רבי יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה אחת. ועוד אמר, לא דיין לבעלי תשובה שמקבלים אותם אלא שקורים אותם רבי.

דף י"ז ע"ב

רבי חנינא ורבי יונתן הגיעו לשני שבילים - אחד רצה לילך דרך שביל הפתוח לפתח של ע"ז שנשחט יצרו, ואחד רצה לילך דרך שביל הפתוח לפתח של זונות כדי שיכוף יצרו ויקבל שכר, הלכו דרך של זונות וכשהגיעו לפתחם ברחו הזונות לביתם, שנאמר 'מזימה תשמור עלך תבונה תנצרכה', כלומר מדבר זימה תשמור עליך תורה תנצרכה.

כשנתפסו רבי אלעזר בן פרטא ורבי חנינא בן תרדיון - אמר ר' אלעזר לרבי חנינא אשריך שנתפסת על דבר אחד, אוי לי שנתפסתי על חמשה דברים, א"ל רבי חנינא אשריך שנתפסת על חמשה דברים ואתה ניצול, אוי לי שנתפסתי על דבר אחד ואיני ניצול, שאתה עסקת בתורה וגמילות חסדים ואני לא עסקתי אלא בתורה בלבד, ואע"פ שהיה ממונה על צדקה שהיה נאמן, אבל לא עסק בצדקה כראוי לו. שאלו לר"א בן פרטא למה למד תורה וגנב, השיב שאין שניהם הולכים יחד, ומאחר שזה אינו גם זה אינו. שאלוהו למה קורין לו רבי, והשיב שהוא רבן של אורגים, שאלוהו על שני מיני חוטים איזה שתי ואיזה ערב, נתרחש לו נס וישבה דבורה נקיבה על השתי וזכר על הערב, שאלוהו למה לא בא לבית עבודה זרה, אמר שמא תרמסוני, ואותו היום נרמס זקן אחד. שאלוהו למה שחרר עבדו, השיב לא היו דברים מעולם, רצה אחד להעיד עליו הזהירו אליהו שלא יעיד, ולא רצה, שלחו עמו אגרת לקיסר ובדרך זרקו אליהו ארבע מאות פרסה ולא חזר להעיד.

כל העוסק בתורה בלבד - דומה כמי שאין לו אלוך.

לא יתן אדם מעותיו לארנקי של צדקה - אלא א"כ ממונה עליו תלמיד חכם כרבי חנינא בן תרדיון.

יום שישי פרשת יתרו - י"ז שבט תשע"ח

דף י"ח ע"א

רבי חנינא בן תרדיון שעסק בתורה גזרו עליו שריפה - ונענש לפי שהיה הוגה את השם באותיותיו, ואע"פ שעשה להתלמד בפרהסיא אסור. ועל אשתו גזרו הריגה לפי שלא מיחתה בו, ועל בתו גזרו שתישב בקובה של זונות, לפי שפעם אחת הלכה לפני גדולי רומי, אמרו כמה נאות פסיעותיה ודקדקה לפסוע פסיעות נאות. כשיצאו שלשתן צדקו עליהם את הדין, הוא אמר הצור תמים פעלו, אשתו אמרה אל אמונה ואין עול, בתו אמרה גדול העצה ורב העליליה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי. ושיבח אותם רבי שנזדמנו להם שלש מקראות של צדוק הדין בשעת צדוק הדין.

אלו שאין להם חלק לעולם הבא: האומר אין תורה מן השמים, ואין תחיית המתים מן התורה, ולאבא שאול גם ההוגה את השם באותיותיו. ולהתלמד מותר, אבל לא בפרהסיא.

עדיף, שלא ישתבש בגירסא.

דף י"ט ע"ב

לעולם ישלש אדם שנותיו - שלישי במקרא שלישי במשנה שלישי בתלמוד, שבכל שבוע ילמוד שני ימים מקרא שני ימים משנה ושני ימים תלמוד.

'אשר פריו יתן בעתו' - אם פריו יתן בעתו שקובע עתים לתורה 'ועלהו לא יבול', ואם לאו על הלומד ועל המלמד הכתוב אומר 'לא כן הרשעים כי אם' וגו'.

'כי רבים חללים הפילה' - זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה. 'ועצומים כל הרוגיה' - זה תלמיד שהגיע להוראה ואינו מורה, כגון שלא הגיע לארבעים שנה. ואם הם שוים, שאין בעירו גדול ממנו - מורה.

'ועלהו לא יבול' - אפילו שיחת חולין של תלמיד חכם צריכה תלמוד.

דבר זה כתוב בתורה ושני בנביאים ומשולש בכתובים: כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו: כתוב בתורה - 'ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם למען תשכילו את כל אשר תעשו'. שני בנביאים - 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיד והגית בו יומם ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל'. משולש בכתובים - 'כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח'.

רבי אלכסנדר הכריז 'מאן בעי חיי' ונתאספו כולם - אמר להם 'מי האיש החפץ חיים וגו' נצור לשונך מרע'. שמא יאמר אדם נצרתי לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה, אלך ואתגרה בשינה, תלמוד לומר 'סור מרע ועשה טוב', אין טוב אלא תורה, שנאמר 'כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזבו'.

בנה בית מרחץ לגוי, והגיע לכיפה מקום שמעמידין בה עבודת כוכבים, אסור לבנות. ואם בנה אפילו את העבודה זרה עצמה - לרבי יוחנן שכרו מותר, אפילו למאן דאמר ע"ז של גוי אסורה מיד, שלא נעשית ע"ז אלא במכוש אחרון, ומכוש אחרון אין בו שוה פרוטה, וסובר שישנה לשכירות מתחילה ועד סוף וכל מעט שהוא עושה נתחייב לו.

יום ראשון פרשת משפטים - י"ט שבט תשע"ח

דף כ' ע"א

אין עושין תכשיטין לעבודת כוכבים - ולרבי אליעזר בשכר מותר.

אין מוכרים לגוי במחזור לקרקע. (דין המוכר משיקצץ או על מנת לקצוץ מבואר בע"ב).

שלשה דינים למדו חכמים מ'לא תחנם': א. לא תתן להם חניה בקרקע. ב. לא תתן להם חן, שאסור לומר כמה נאה עובדת כוכבים זו. ג. לא תתן להם מתנת חנם (לרבי יהודה). ודרשו שלשתם, שאילו לא בא אלא למתנת חנם היה צריך לומר 'לא תחנים'. ואילו לא בא אלא לנתינת חן היה צריך לומר 'לא תחונם'.

'לא תאכלו כל נבילה לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה או מכור לנכרי' - לרבי מאיר אחד גר ואחד גוי בנתינה ובמכירה, שדורשים 'תתנה או מכור' על גר ועל נכרי. ולרבי יהודה דברים ככתבם, לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה, אבל לא יתן לגוי מתנת חנם. ולא יתכן לפרש שעולה על שניהם, שהרי נאמר 'או'.

'אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב' - וכי מאחר שלא הלך היכן עמד, ומאחר שלא עמד היכן ישב, ומאחר שלא ישב היכן לץ, אלא לומר לך שאם הלך סופו לעמוד, ואם עמד סופו לישב, ואם ישב סופו ללוץ, ואם לץ עליו הכתוב אומר 'אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא'.

כל המתלוץץ: א. יסורים באין עליו. ב. מזונותיו מתמעטים. ג. נופל בגיהנם. ד. גורם כלייה לעולם. וקשה הליצנות שתחילתה יסורים וסופו כלייה.

כל המתיהר - נופל בגיהנם.

'אשרי האיש אשר לא הלך' - זה שלא הלך לטרטיאות ולקרקסיות של עובדי כוכבים. 'ובדרך חטאים לא עמד' - זה שלא עמד בקנגיון (צידת חיה על ידי כלבים). 'ובמושב לצים לא ישב' - שלא ישב בתחבולות. שמא יאמר אדם הואיל ולא הלכתי לטרטיאות ולקרקסיות ולא עמדתי בקנגיון אלך ואתגרה בשינה, תלמוד לומר ובתורתו יהגה יומם ולילה.

שבט קודש פרשת יתרו - י"ח שבט תשע"ח

דף י"ט ע"א

'אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים' - זה אברהם אבינו שלא הלך בעצת אנשי דור הפלגה שרשעים היו. 'ובדרך חטאים לא עמד' - שלא עמד בעמידת סדום שחטאים היו. 'ובמושב לצים לא ישב' - שלא ישב במושב אנשי פלשתים שלצנים היו.

'אשרי איש ירא את ה' - אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש. וי"א אשרי מי שמתגבר על יצרו כאיש. 'במצותיו חפץ מאד' - ולא בשכר מצותיו, כמו ששינונו אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס.

מיכי אם בתורת ה' חפצו' למדנו: א. שאין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ. ב. כל העוסק בתורה הקב"ה עושה לו חפציו.

'בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה' - א. בתחילה נקראת התורה על שמו של הקב"ה ולבסוף על שמו. ב. לעולם ילמד אדם תורה ואח"כ יהגה (יעיין בתלמודו). ולעולם יגרוס אדם ואפילו אם משכח, ואפילו אם לא ידע מה הוא אומר.

נאמר לענין תורה 'על גפי' ומשמע במושב שאינו קבוע, ונאמר 'על כסא' ומשמע מקום כבוד קבוע - בתחילה על גפי ולבסוף על כסא. נאמר 'בראש מרומים' ומשמע שמסתלק במחבואות, ונאמר 'עלי דרך' שמורה הוראה לעין כל, בתחלה בראש מרומים ולבסוף עלי דרך. נאמר 'שתה מים מבורך' שסופם כלים, ונאמר 'ונוזלים מתוך בארך' כמים חיים שאינם פוסקים, בתחלה שתה מבורך ולבסוף ונוזלים מתוך בארך.

אם עושה אדם תורתו חבילות חבילות - שלומד הרבה יחד ואינו יכול לחזור עליו פעמים רבות, מתמעט. ואם קובץ על יד מעט מעט, ירבה.

'לא יחרוך רמיה צידו' - לא יחיה ולא יאריך ימים צייד הרמאי, שמרמה אנשים להראות כמה הוא חכם להעמיד גירסות הרבה והוא משכח. וי"א צייד הרמאי יחרוך, שמי שלומד מעט מעט תלמודו מתקיים. משל לאדם שצד צפרים, אם משבר כנפיה של ראשונה כולם מתקיימות בידו, ואם לאו אין מתקיימות בידו.

כל הלומד תורה מרב אחד - אינו רואה סימן ברכה לעולם. ודווקא לענין סברא, אבל גמרא מרב אחד

צריך להקדים נתינה של גר למכירה של גוי - לרבי מאיר משום שנאמר 'או', ולרבי יהודה מסברא, שגר אתה מצווה להחיותו וכנעני לא.

אע"פ שאסור ליתן חן לעובד כוכבים, מותר להודות על כך - כדין הרואה בריות טובות שאומר 'ברוך שככה לו בעולמו'. רשב"ג פגש גויה אחת בקרן זוית באופן שלא היה יכול לעצום עיניו, ואמר 'מה רבו מעשיך ה' לפי שהיתה נאה ביותר. רבי עקיבא ראה אשת טורנוסרופוס הרשע, ורק לפי שבאתה מטיפה סרוחה, ושחק לפי שעתידה להתגייר וישאנה, ובכה דהאי שופרא בלי עפרא.

דף כ' ע"ב

'ונשמרת מכל דבר רע': א. שלא יסתכל אדם באשה נאה ואפילו פנויה, באשת איש ואפילו מכוורת. ואפילו מלא עינים כמלאך המות (שאם מוכרח להסתכל מכל צד, יעצום עיניו). ב. ולא יסתכל בבגדי צבע של אשה, אפילו הם שטוחים על הכותל, אם מכיר בעליהן. ודוקא בישנים שכבר לבשתן אבל בחדשים מותר. ומותר למוסרם לכובס, לפי שעסוק במלאכתו ולא יהרהר. ג. ולא יסתכל בחמור או חמורה בחזיר או חזירה או בעופות בזמן שנזקקין זה לזה. אבל מותר להכניס מין במינו כמכחול בשפופרת, לפי שעסוק במלאכתו ולא יהרהר.

מלאך המות כולו מלא עינים - בשעת פטירת חולה הוא עומד מראשותיו וחרבו בידו, וטיפה של מרה תלויה בו, כיון שחולה רואה אותו מזדעזע ופותח פיו, וזורקה לתוך פיו, ממנה מת, שהטיפה חותכת את הסימנים מבפנים, ואם לא היה חושש לכבוד הבריות היה פורע בית השחיטה כבהמה. וממנה מסריח, לפיכך הרוצה שלא יסריח מתו יהפכנו על פניו. וממנה פניו מוריקות.

'ונשמרת מכל דבר רע' - שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לטומאה בלילה. מכאן אמר רבי פנחס בן יאיר תורה מביאה לידי זהירות, זהירות לידי זריזות, זריזות לידי נקיות, נקיות לפרישות, פרישות לטהרה, טהרה לקדושה, קדושה לענוה, ענוה ליראת חטא, יראת חטא לחסידות, חסידות לרוח הקודש, רוח הקודש לתחיית המתים. וחסידות גדולה מכולם, שנאמר 'אז דברת בחזון לחסידך'. ולרבי יהושע בן לוי ענוה גדולה מכולם, שנאמר 'רוח ה' אלהים עלי יען משח ה' אותי לבשר ענוים'.

לרבי יהודה מוכרים לגוי אילן על מנת לקוץ - וקוצץ. שחת על מנת לגזוז, וגוזז. קמה על מנת לקצור, וקוצר. ולרבי מאיר אין מוכרים להם אלא אילן קצוצה, שחת גזוזה, וקמה קצורה. לרבי יהודה מוכרים לו בהמה על מנת לשחוט, ושוחט. ולרבי מאיר אין מוכרים לו אלא שחוטא.

שאינן במכירתם אלא איסור אחד ולא גזרו על שכירות שלהם. ובח"ל מוכרים להם בתים, ולא גזרו אטו מכירה דארץ ישראל שאין בהם אלא איסור אחד. אבל שדות משכירים ולא מוכרים, שגזרו אטו מכירה של ארץ ישראל לפי שיש בהם שני איסורים.

לשיטת רבי יוסי - בארץ ישראל משכירים להם בתים ולא שדות, שבשדות שיש שני איסורים גזרו שכירות אטו מכירה, ובבתים שאין אלא איסור אחד לא גזרו שכירות אטו מכירה. ובסוריא מוכרים בתים, ושדות משכירים ולא מוכרים, שכיבוש יחיד לא שמיה כיבוש, ובשדות שיש שני איסורים בארץ ישראל גזרו על מכירה בסוריא משום מכירה של ארץ ישראל, ובבתים שיש איסור אחד לא גזרו משום מכירה של ארץ ישראל. ובחוץ לארץ מוכרים אלו ואלו, כיון שהוא רחוק מארץ ישראל לא גזרו כלל.

גם במקום שאמרו להשכיר בתים, כגון לרבי מאיר בסוריא ובחוץ לארץ (ולרבי יהודה בכל מקום), לא לבית דירה אמרו - שמכניס לתוכו עבודה זרה, שנאמר לא תביא תועבה אל ביתך. ובכל מקום לא ישכיר לו את המרחץ מפני שנקרא על שמו של משכיר, והרואה שמחממים אותו בשבת סובר שהבלנים שלוחי ישראל הם.

הלכה כרבי יוסי - ובלבד שלא יעשנה שכונה. ואין שכונה פחותה משלשה בני אדם. ואין חוששים שישראל ימכור לגוי אחד, והגוי ימכור שני חלקים לשני גויים אחרים, שעל 'לפני עור' נצטוונו, ולא על 'לפני דלפני'.

דף כ"א ע"ב

לא ישכור אדם מרחצו לעובד כוכבים - מפני שנקרא על שמו ועובד כוכבים זה עושה בו מלאכה בשבתות ובימים טובים. אבל לכותי מותר, שאינו עושה בו מלאכה אלא בחול המועד, ובחול המועד מותר להחם מרחצאות.

מותר להשכיר שדהו לגוי (כגון בח"ל שאין איסור חניה בקרקע) - ואע"פ שעושה בו מלאכה בשבת, אנו אומרים שקיבלה באריסות ועליו היא מוטלת, ואינו דומה למרחץ שאין דרך בני אדם ליתן אותה באריסות.

לרבי שמעון בן אלעזר אין טעם ההיתר משום שאנו אומרים שקיבלה באריסות, אלא משום שאומרים לגוי שלא יעשה מלאכה בשבת והוא שומע - ולפיכך לא ישכירנה לכותי, משום שעושה מלאכה בחול המועד ועובר המוכר על לפני עור לא תתן מכשול, ועוד משום שנקראת על שמו ועושה בה מלאכה בחול המועד, ואם נאמר לו שלא יעשה בה מלאכה, לא ישמע לדברינו, שסובר שיודע ללמוד יותר ממנו.

יום שלישי פרשת משפטים - כ"א שבט תשע"ח

דף כ"ב ע"א

ישראל וגוי שקיבלו שדה בשותפות - לא יאמר ישראל לגוי טול חלקך בשבת ואני בחול. ואם התנו מתחלה, מותר. ואם קיבלו בסתם, ועשה הגוי בשבת וישראל בחול, ובאו לחשבון לאחר זמן לומר כמה ימי שבת נטלת ואטול כנגדם בימי החול, אסור. ואם חילקו בסתם ולא הזכיר ישראל את השבת, נסתפקו בגמרא אם מותר או לא. ולא נפשט.

קיבלו שדה שהיו בה שתילי ערלה - ואכל הגוי שנים של ערלה וישראל שנים של היתר, מותר.

הדרן עלך לפני אידיהן

יום שני פרשת משפטים - כ' שבט תשע"ח

דף כ"א ע"א

דין מכירה ושכירות בתים ושדות לגוי:

לשיטת רבי מאיר - אין משכירים לגויים בתים בארץ ישראל, גזירה משום מכירה שאסור מן התורה משום לא תתן להם חניה בקרקע. ואין צריך לומר שאין משכירים להם שדות, שיש במכירתם שני איסורים, שנותן להם חניה בקרקע ומפקיעה ממעשר. אבל בבית אין איסור משום הפקעת מזוזה, שהיא חובת הדר. ובסוריא אין מוכרים להם בתים ושדות, שכיבוש יחיד שמיה כיבוש, ואין משכירים להם שדות, לפי שבמכירתם יש שני איסורים גזרו על שכירות, אבל משכירים להם בתים,

פרק שני - אין מעמידין

אין מעמידים בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים - מפני שחשודים על הרביעה. ולא תתייחד אשה עמהן - מפני שחשודין על העריות. ולא יתייחד אדם עמהן - מפני שחשודין על שפיכות דמים.

דף כ"ב ע"ב

לוקחים מן הגויים בהמה לקרבן - ואין חוששין משום רובעונרבע, שאע"פ שחשודים על הרביעה, עובד כוכבים חס על בהמתו שלא תעקר. וגם בזכרים אין חוששים, לפי שמכחישים בבשר. ואין חוששין משום מוקצה ונעבד, שאם הקצה אותה או עבדה לא היה מוכרה.

לוקחים בהמה מרועה שלהם - ואין חוששים שמא רבעה, ואע"פ שאינה שלו שיחוס עליה, מתירא הוא משום הפסד שכר. אבל אין מוסרים לו בהמה, שמא ירביענה, ואינו חושש משום הפסד שכר רק כשהוא רועה לגוי, שהגוי יודעים אחד בחבירו שדרכם בכך, ואם תיעקר ירגיש בעל הבית ויתבע ממנו, אבל כשרועה לישראל שאינם רגילים בכך, אינו חושש.

לוקחים בהמות זכרים מגויות נקבות - ואין חוששים שמא הרביעה את הזכר עליה, שהיא חוששת שהוא יתגרה בה וירדוף אחריה.

אלמנה לא תגדל כלב משום חשש עבירה - שאינה חוששת ממה שירדוף אחריה, שיאמרו שהוא משום שמשלכת לו בשר לאכילה. וכן לא תארח תלמיד חכם באכסניא שלה משום חשש עבירה.

אין מעמידים בהמות נקבות אצל נקבות גויות - שהגויים מצויים אצל נשי חבריהן, ופעמים שאינו מוצאה, ומוצא את הבהמה ורובעה. וי"א שאפילו אם מוצאה גם כן רובעה, שחביבה עליהם בהמתם של ישראל יותר מנשותיהם, שבשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא, ורק ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתם.

גם בעופות הגויים חשודים על הרביעה - שהרי גוי אחד לקח אווז מן השוק, רבעה חנקה צלאה ואכלה. ומעשה גם בערבי אחד שלקח ירך מן השוק, וחקק בה כדי רביעה, רבעה צלאה ואכלה.

יום רביעי פרשת משפטים - כ"ב שבט תשע"ח

דף כ"ג ע"א

לשיטת רבינא חוששים לכתחילה בגוי על הרביעה - ומשום כך אין מעמידים בהמה אצלו, אבל בדיעבד אין חוששים שכבר הרביעה, ולפיכך לוקחים ממנו בהמה לקרבן.

האשה שנחבשה בידי עובדי כוכבים - על ידי ממון מותרת לבעלה, שהוא ירא לבוא עליה משום הפסד ממנו. על ידי נפשות אסורה לבעלה, שמא נבעלה ברצון.

לשיטת רבי פדת, נחלקו חכמים ורבי אליעזר אם חוששים בגוי על הרביעה - שלדברי חכמים אין חוששים, ולוקחים מהם פרה אדומה, וכן בהמה לקרבן (ומעמידים בהמה אצל גוי). ולשיטת רבי אליעזר חוששים על הרביעה, ואין לוקחים מהם פרה אדומה, ולא בהמה לקרבן. (ואין מעמידים בהמה אצל גוי). ואע"פ שהוא מפסיד הרבה (בפרה) ואינה אלא הנאה פורתא, חוששים שיצרו תקפו. ולדברי הכל אין חוששים שהניח על הפרה עול ופסלה, שלא יעשה כן משום הפסד מרובה.

ומעוד טעם אין לוקחים לרבי אליעזר פרה אדומה מגוי

- שנאמר 'ויקחו' אליך, קרי ביה 'ויקחו', שיקנו מבני ישראל ולא מגוי.

הניח על פרה אדומה עודה של שקין - פסלה. ובעגלה ערופה אינה פסולה עד שתמשוך בה.

דף כ"ג ע"ב

פרה אדומה נפסלת ברביעה, גם אם היא חשובה קדשי בדק הבית - שמאחר שמום פוסל בה, דבר ערוה ועבודה זרה גם פוסל בה, שנאמר כי משחתם בהם מום בם, וכל מקום שנאמר השחתה אינו אלא דבר ערוה וע"ז, דבר ערוה שנאמר 'כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ', וע"ז שנאמר 'פן תשחיתו ועשיתם לכם פסל'.

הקדיש פרה אדומה 'יוצא דופן' - לתנא קמא פסולה, ורבי שמעון מכשיר.

לרבי שמעון יוצא דופן חשוב כוולד גמור. - ואע"פ כן מודה לענין קדשים שאינו קדוש.

יום חמישי פרשת משפטים - כ"ג שבט תשע"ח

דף כ"ד ע"א

כשם שאין לוקחים לרבי אליעזר פרה אדומה מגוי - כך אין לוקחים מהם תרומת המשכן, שנאמר 'דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה', בני ישראל יקחו ולא גויים.

שאלו את רבי אליעזר עד היכן כיבוד אב ואם - אמר להם: צאו וראו מה עשה דמא בן נתינה, שבקשו ממנו אבנים לאפוד בששים רבוא שכר, וי"א בשמונים רבוא, והיו מפתחות תחת ראש אביו ולא צערו. לשנה אחרת נולדה לו פרה אדומה, נכנסו חכמי ישראל אצלו, אמר להם איני מבקש אלא ממון שהפסדתי בשביל אבא. ולרבי אליעזר צריך לומר שקנו ממנו על ידי תגרי ישראל, וגם ששמרו אותה משעה שנוצרה שלא ירביעו אותה, ולא די משעה שנולדה, שמא נרבעה אמה כשהיא מעוברת ואסורה משום וולד הנרבעת. ולסוברים בשיטת רבי אליעזר שגם אם נרבעה אמה קודם הקדש וולדה אסור, צריך לומר ששמרו את אמה משעה שנוצרה, ואין חוששים שמא גם אמה של אמה נרבעה דכולי האי לא חיישינן. והיו יודעים שתלד פרה אדומה, שהעבירו לה כוס אדום כשעלה עליה זכר, והיתה לו מין משפחות פרות שמוחזקות לילד ולדות אדומין בהעברת כוס.

וולד הנוגחת אסורה - היא וולדה נגחו. וכן וולד הנרבעת אסורה, שהיא וולדה נרבעו.

כל הפסולים למזבח - לתנא קמא ולדותיהם מותרים, ולרבי אליעזר אסורים. לרבא בשם רב נחמן מחלוקת שנרבעו כשהן מוקדשים, אבל אם נרבעו כשהן חולין, לדברי הכל מותרים. ולרב הונא בר חיננא בשם רב נחמן מחלוקת שנרבעו כשהן חולין, אבל אם נרבעו כשהן מוקדשים לדברי הכל אסורים.

חכמים דחו דברי רבי אליעזר שאין לוקחים בהמה לקרבן מן הגוי - מהנאמר 'כל צאן קדר יקבצו לך'. והשיב ר"א: כולם גרים גרורים הם לעתיד לבא, שנאמר 'כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה' וגו', ולא רק מעבודה זרה שנאמר 'לעבדו שכם אחד'.

דף כ"ד ע"ב

בכמה מקומות מצאנו שלקחו מן הגויים בהמות לקרבן ולא חששו לרביעה: א. משה ביקש מפרעה 'גם אתה תתן בידנו זבחים ועולות', לפי שקודם מתן תורה היה. ב. יתרו הביא עולה וזבחים, י"א שהיה קודם מתן תורה. וי"א שהיה לאחר מתן תורה, וקנה בהמות מישראל. ג.

שאלו הביא מעמלקי מיטב הצאן שחמל העם למען זבוח לה', וצריך לומר שהביא מדמיהם. ד. דוד לקח מארונה היבوسی בקר לעולה, לפי שהיה גר תושב. ה. אנשי בית שמש העלו עולה לה' את הפרות שהביאו מפלשתים, שהוראת שעה היתה. ומטעם זה העלו נקיבה לעולה, וי"א שהיתה במת יחיד שמקריבים בה עולה לנקיבה.

לשיטת רבי יוחנן - אין בהמה נעקרת אלא כשרובעים אותה כשהיא פחותה מבת שלש שנים אבל לאחר בת שלש שנים אינה נעקרת, ולפיכך מותר לקנות מן הגוי פחותה מבת שלש שנים, שהוא חס עליה שלא תעקר ואינו רובעה. וכל אלו שלקחו מהם בהמה לקרבן היתה בפחותה מבת שלש שנים. חוץ מאנשי בית שמש שכבר ילדו הפרות, ואין פרה יולדת פחותה מבת שלש, וצריך לומר שהוראת שעה היתה.

הלוקח פרה או חמור מן הנכרי, ואינו יודע אם כבר בכרה אם לאו - אם היתה בת שלש שנים, ולד ראשון שתלד ביד ישראל ודאי לכהן, שאינה יולדת קודם שלש שנים, ואם היתה יתירה על בת שלש, הולד ספק.

וישראל הפרות בדרך על דרך בית שמש - שאמרו הפרות שירה. וי"א שישירו פניהם כנגד ארון ואמרו שירה. ומה אמרו, י"א 'אז ישיר משה ובני ישראל', י"א 'ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו', י"א 'מזמור יתום שלא הוזכר שם אומרו, והוא 'מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו', י"א 'ה' מלך ירגזו עמים', וי"א 'ה' מלך גאות לבש'. וי"א 'רוני רוני השיטה התנופפי ברוב הדרך, המחושקת בריקמי זהב, המהוללה בדביר ארמון, ומפוארה בעדי עדיים'. וי"א ששירה זו אמרו ישראל בשעה שנסע הארון ואמר משה קומה ה'.

פרסיים קורים לספר דביר - שנאמר 'ושם דביר לפנים קרית ספר'. ולגדה קורים 'דשתנא' שנאמר 'כי דרך נשים לי'.

יום שישי פרשת משפטים - כ"ד שבט תשע"ח

דף כ"ה ע"א

וידום השמש וירח עמד עד יקום גוי אויביו הלא היא כתובה על ספר הישר - זה ספר אברהם יצחק ויעקב (בראשית) שנקראו ישרים, ורמוז בכתוב 'וזרעו יהיה מלא הגוים', אימתי יהיה מלא הגוים בשעה שעמדה חמה ליהושע.

ויעמד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום תמים, נחלקו תנאים כמה שעות עמד: לרבי יהושע בן לוי כל היום כ"ד שעות היה, שש שעות הלך ושש עמד, שש הלך ושש עמד, נמצא כל היום כיום תמים. לרבי אלעזר היה ל"ו שעות, הלך שש ועמד י"ב, הלך שש ועמד י"ב, נמצא כל עמידתו כיום תמים. לר"ש בר נחמני היה מ"ח שעות, הלך שש ועמד י"ב, הלך שש ועמד כ"ד, שנאמר בעמידה שניה 'ולא אץ לבוא כיום תמים', מכלל שעמידה ראשונה לא היה כיום תמים. וי"א שמנו שיעור השעות שעמד, לרבי יהושע הלך שש ועמד י"ב, הלך שש ועמד י"ב, נמצא כל עמידתו כ"ד שעות כיום תמים. לרבי אלעזר עמידתו ל"ו שעות, שהלך שש ועמד י"ב, הלך שש ועמד כ"ד, שנאמר 'ולא אץ לבוא כיום תמים', מכלל שעמידה ראשונה לא היתה כיום תמים. לר"ש בר נחמני עמד מ"ח שעות, שהלך שש ועמד כ"ד, הלך שש ועמד כ"ד, מה ביאתו כיום תמים אף עמידתו כיום תמים.

כשם שעמדה חמה ליהושע, כך עמדה למשה - שנאמר 'אחל' תת פחדך, וביהושע נאמר 'אחל גדלך'. וי"א

שנאמר 'תת' פחדך, וביהושע ביום 'תת' ה' את האמורי. וי"א שנאמר 'אשר ישמעון שמעך ורגזו וחלו מפניך', אימתי רגזו וחלו מפניך בשעה שעמדה חמה למשה. וכן עמדה לנקדימון בן גוריון, מגמרא. ואע"פ כן נאמר ביהושע 'ולא היה כיום ההוא לפנינו ואחריו' - שלא עמדה שעות רבות כל כך, או שהוא עולה על אבני הברד.

דוד אמר קינה על שאול: ויאמר ללמד בני יהודה קשת הנה כתובה על ספר הישר - לרבי יוחנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב (בראשית) שנקראו ישרים, שנאמר עליהם 'תמות נפשי מות ישרים', ורמוזה בברכת יעקב ליהודה 'יהודה אתה יודוך אחיך ידך בעורף אויביך', מלחמה שצריכה יד כנגד עורף זו קשת. לרבי אלעזר זה משנה תורה, שנאמר בה 'ועשית הישר והטוב', ורמוזה בפסוק 'ידיו רב לו' מלחמה שצריכה שתי ידיים זו קשת. לר"ש בר נחמני זה שופטים, שנאמר בה 'איש הישר בעיניו יעשה', ורמוזה בכתוב 'למען דעת דורות בני ישראל ועל ללמדם מלחמה' מלחמה שצריכה לימוד זו קשת, ועל יהודה נאמרה, שנאמר 'מי יעלה לנו אל הכנעני בתחלה להלחם בו ויאמר ה' יהודה יעלה'.

וירם הטבח את השוק והעליה וישם לפני שאול - לרבי יוחנן שוק ואליה, שנשמכת על השוק. לרבי אלעזר שוק וחזה, שהחזה מונחת על השוק בשעת תנופה. לר"ש בר נחמני שוק וכף הירך הסובב אותו.

דף כ"ה ע"ב

אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים כשרים מישראל - אבל עם פרוצים אסור אפילו בעשרה, וכמעשה שהיה שהוציאוה עשרה במטה. ואם אשתו של פרוץ עמו, מותר, לפי שאשתו משמרתו. ועם עובד כוכבים לא תתיחד גם אם אשתו עמו, שאין אשתו משמרתו.

לרבי ירמיה דין זה באשה חשובה כגון קרובה למלכות שירא להורגה, אבל אם אינה חשובה, בין כך אסורה להתיחד משום שפיכות דמים. ולרב אידי אין חשש באשה משום שפיכות דמים, לפי שכלי זיינה עליה.

אשה שהיא חשובה בין האנשים, שקרובה למלכות, ואינה חשובה בין הנשים, שאינה יפה - לרבי ירמיה מתייחדת עם הגוי, שאין חשש שפיכות דמים לפי שקרובה למלכות, ואין חשש גילוי עריות לפי שהיא מכוערת, ולרב אידי אסורה, שבכל הנשים חוששים לגילוי עריות.

ישראל שנזדמן לו גוי בדרך - לתנא קמא טופלו לימינו, שאם ירצה הגוי להורגו ישלח ישראל יד ימינו ויאחז בו. לרבי ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקה אם חגור בסייף טופלו לימינו, ואם יש בידו מקל טופלו לשמאלו. היו עולין במעלה או יורדים בירידה, לא יהיה ישראל למטה וגוי למעלה, אלא ישראל למעלה וגוי למטה. ואל ישוח לפניו ליטול כלום, שמא ירוץ את גולגלתו. שאלו להיכן הולך, ירחיב לו את הדרך, שאם היה צריך לילך פרסה, יאמר לו ב' פרסאות אני צריך לילך, אולי ימתין מלהכותו עד פרסה שניה ויפרוש ממנו קודם לכן. וכדרך שעשה יעקב לעשו, שנאמר 'עד אשר אבא אל אדוני שעיריה... ויעקב נסע סוכותה'.

תלמידי ר"ע הלכו לכזיב ופגעו בהם ליסטים, שאלום לאן אתם הולכים, אמרו לעכו, כשהגיעו לכזיב פירשו, אמרו להן אשרי ר"ע ותלמידיו שלא פגע בהן אדם רע מעולם. וכעין זה היה ברב מנשה שפגע בגנבים, ואמרו לו תלמיד של יהודה רמאי אתה, והחריםם ולא הצליחו כ"ב שנים בגניבתם, וביקשו שיתיר להם חוץ מאורג אחד ואכלו אריה. בא וראה מה בין גנבים של בבל ללסטים של ארץ ישראל.